

груп населення, особливо для дітей та осіб похилого віку; продуктів лікувально-профілактичного призначення для профілактики захворювань та підвищення стійкості організму до негативного впливу навколишнього середовища; продуктів харчування для спортсменів, військовослужбовців та певних груп населення, що перебувають в екстремальних умовах);

– удосконалення системи зберігання продовольства на всьому шляху руху від сировини та готової продукції від поля або ферми до споживача, що забезпечує максимальне зберігання якості та зниження втрат біологічної цінності продуктів;

– забезпечення збереження харчової цінності та якості продуктів за рахунок застосування сучасних технологій і обладнання, що виключають можливість бактеріального, хімічного та фізичного забруднення;

– удосконалення контролю умов виробництва, закупки, поставки, транспортування, збереження і реалізації продукції, створення системи виробництва харчових продуктів гарантованої якості.

Інтеграційним процесам в АПК в сучасних умовах притаманний багатоплановий характер, розвиток яких здійснюється від простих до складніших інтегрованих систем, від функціонування виробничих структур за участю кількох підприємств сільськогосподарського й промислового виробництв, територіально близько розташованих, до регіональних, міжрегіональних та транснаціональних багаточільових формувань.

Багаточільові інтегровані об'єднання є більш конкурентноздатними, стійкими до змін зовнішнього середовища та дозволяють максимально реалізувати потенціал усіх складових інтегрованої системи, вони мають забезпечити повноту циклу “наука – інноваційні розробки – інвестиції – виробництво сировини – переробка сировини – виготовлення кінцевого продукту – збут – споживання” та сприяти виходу агропромислового виробництва на якісно новий етап розвитку, що відповідає вимогам ринкової економіки. Таким чином, одним із найважливіших напрямів виходу вітчизняної економіки з кризи є формування та розвиток інтегрованих структур у формі різноманітних об'єднань, що сприяє консолідації зусиль виробників, активізує потенційні можливості щодо більш ефективного використання всіх наявних ресурсів, підвищує відповідальність і ефективність дій кожної ланки інтегрованої системи. На нашу думку, більш доцільним є формування господарських регіональних комплексів і створення на їх базі інтегрованих структур, що дозволить досягти значного підвищення ефективності та стійкості економіки кожного окремого регіону, подолання соціально-економічних суперечностей регіонального розвитку, та є необхідною умовою стабільності держави.

У зв'язку з цим виникає необхідність стимулювання інтеграційних процесів в економіці, заохочення концентрації капіталу, що проявляється у господарській практиці при виникненні крупних структур, які функціонують як єдина складна економічна система. Саме тут з'являється можливість мобілізації всіх видів ресурсів і налагодження механізму їх ефективного використання.

Література

1. Амбросов В. Я. Механізми ефективного функціонування агроформувань / В. Я. Амбросов, Т. Г. Мареніч // Економіка України. – 2006. – № 6. – С. 60–66.
2. Брезвін А. І. Організаційно-методичні заходи інтеграції виробництва в АПК / А. І. Брезвін // Економіка АПК. – 2000. – № 3. – С. 53–55.
3. Білик Ю. Оцінка порівняльних переваг в умовах міжнародної економічної інтеграції / Ю. Білик // Економіка України. – 2007. – № 6. – С. 69–76.
4. Вороб'єв С. Неинституциональная концепция вертикальной координации в агропромышленном комплексе / С. Вороб'єв // Аграрна економіка. – 2007. – № 6. – С. 2–6.
5. Лагодієнко В. В. Щодо стратегії злиття та поглинання компанії на сучасному етапі розвитку світового бізнесу / В. В. Лагодієнко // Вісник аграрної науки Причорномор'я Миколаївського державного аграрного університету. Наук.-теорет. фах. журнал. – 2005. – Вип. 3(31). – С. 53–60.
6. Філіпенко А. Інтеграційні перспективи України : бігравітаційна модель / А. Філіпенко // Економіка України. – 2005. – № 6. – С. 11–74.

УДК 336.581:330.322.5

І. С. СКОРОПАД, О. Б. КУРИЛО, О. В. ГЕРАСИМЧУК,
Національний університет “Львівська політехніка”

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ЗАХОДИ ПОЛІПШЕННЯ

У статті розглянуто інвестиційний клімат України. Проведено аналіз проблем, пов'язаних із формуванням інвестиційної політики та наведено ряд заходів щодо поліпшення даної ситуації.

The article considers the investment climate. The analysis of problems, related to forming of investment policy and a range of measures on the improvement of this situation is conducted.

Постановка проблеми. Інвестиції відіграють центральну роль в економічному процесі, вони зумовлюють загальний ріст економіки. У результаті інвестування фінансових ресурсів в економіку складаються сприятливі умови для збільшення обсягів виробництва, росту національного доходу. Прискореними темпами розвиваються та займають вищі позиції в економічній конкуренції ті галузі та підприємства, що упроваджують інноваційні технології, виготовляють товари-новинки, що здатні на вищому ніж конкуренти рівні задовольнити попит на ті чи інші товари та послуги. Інвестиції – це грошові, майнові, інтелектуальні цінності, які вкладають в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку. Їх можна робити в основні (будівлі, споруди, машини і устаткування) та оборотні (формування виробничих запасів товарних та матеріальних цінностей) фонди, у нематеріальні ресурси і активи (цінні папери, патенти, ліцензії) [2].

Інвестиційний клімат держави – це сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують та сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та закордонних інвесторів [4]. І тому, стабілізація і розвиток економіки України значною мірою залежать від того, наскільки ефективною є інвестиційна діяльність. Вирішення проблеми інвестування забезпечує прогресивну реструктуризацію на всіх рівнях економіки.

Аналіз останніх досліджень. Слід зазначити, що дослідження даної проблеми були започатковані зарубіжними вченими В. Бернсом, П. Хавранеком, Г. Бірманом, С. Шмідтом, Г.Й. Грейсоном, А.А. Робічек і С.К. Майерсом та ін. Серед вітчизняних науковців слід відзначити праці А. Савчука, С. Супруна, О.В. Гаврилюка, М.І. Петренка, С. Кравченка та ін. [3].

Постановка завдання. Проблема інвестицій і розширення капітального будівництва стала однією з найактуальніших в економічному реформуванні України. Пошук і мобілізація джерел інвестування, з одного боку, та реалізація реальної програми інвестування, з іншого, стали важливою справою в усіх сферах виробництва, на всіх ієрархічних рівнях, у внутрішній і зовнішній економічній політиці держави. Тому висвітлення даних питань і є завданням цієї статті.

Виклад основного матеріалу. Найпростішим визначенням категорії “інвестиції” є їх характеристика як вкладень у капітал. К. Макконел і С. Брю стверджують, що інвестиції – це витрати на будівництво нових заводів, на верстати і устаткування з тривалим терміном служби; витрати на виробництво і нагромадження засобів виробництва, збільшення матеріальних запасів; витрати на поліпшення освіти, здоров'я, працівників чи на підвищення мобільності робочої сили [8].

Тільки інвестиції та їх ефективна мобілізація можуть стати джерелом оперативної реконструкції виробництва відповідно до зміни ринку, забезпечуючи при цьому стабільні становище на ринку, необхідний вплив на його характеристики, лідерство у конкуренції.

На сьогодні для економічного розвитку нашої держави обсяг внутрішніх фінансових ресурсів є недостатнім. У зв'язку з чим привабливими стають кошти іноземних інвесторів. Українське економічне середовище одночасно і приваблює, і відштовхує. Хоча Україна й займає стратегічне географічне положення, має багаті природні ресурси та робочу силу з високим рівнем освіти, що робить її привабливим інвестиційним середовищем, вона ще не досягла свого очікуваного потенціалу через те, що не змогла звести до мінімуму втручання держави у дії на ринках, усунути адміністративні перепони, що заважають веденню бізнесу, виконати намічені показники приватизації та стати привабливою для іноземних та внутрішніх інвесторів.

Потенційно Україна може бути однією з провідних країн Європи, де вкладають прямі та портфельні іноземні інвестиції. Цьому сприяє її великий внутрішній ринок, значний промисловий і сільськогосподарський потенціал, а також вигідність геополітичного розташування України на перехресті торговельних шляхів Європи та Азії. На теперішній час в Україні створено законодавчу базу в сфері регулювання інвестиційної діяльності, яка поступово вдосконалюється з метою досягнення більшого притоку інвестицій та підвищення ефективності їх використання.

За останні одинадцять років Україна залучила прямих іноземних інвестицій на суму 4745 млн дол. Чехія за цей час одержала більш ніж 20 млрд дол. Щорічні інвестиції в Польщу складають 4–5 млрд дол.

Більшу частку іноземних інвестицій в економіку України спрямовано у промисловість (23,9 % загального обсягу), фінансову діяльність (19,5 %), нерухомість та оренду (10,2 %), торгівлю та надання послуг (10,3 %). Промисловість вийшла на перше місце за отриманням іноземних інвестицій лише у 2007 році. Така тенденція сприяє підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, оскільки інвестиції спрямовуються на оновлення основних фондів та впровадження нових технологій виробництва. При цьому переробна промисловість значно випереджає за обсягами інвестицій добувну: 7,6 проти 1,2 млрд дол. США. У промисловості переважають інвестиції у виробництво харчових продуктів, гірничо-металургійний комплекс, машинобудування, хімічну та нафтохімічну промисловість.

Провідні інвестори в Україні – Mittal Steel, Siemens, Volkswagen, Deutsche Telekom, Jabil Circuit and Electronics, Sony, Panasonic, Coca-Cola, Kraft Foods, Nestle, Philip Morris, Erste Bank McDonalds, Metro Cash & Carry, Billa, Paterson тощо. [7].

За надходженням прямих іноземних інвестицій в останнє десятиліття Україна значно програє своїм прямим конкурентам за відносними показниками. Зокрема країнам Центральної та Східної Європи. У перерахунку на душу населення, обсяг накопичених прямих іноземних інвестицій в економіку України станом на 1.01.2009 р. склав лише 840 дол., що в 12 разів нижче за рівень Чехії, майже в десять разів поступається Словаччині, в 7 разів нижче ніж в Угорщині та Болгарії.

Слід відзначити, що на сучасному, перехідному періоді, при різноманітні складних кризових економічних процесів, і взаємовідносин між підприємствами, фінансовими інститутами, державами на внутрішньому і зовнішньому ринках гострою проблемою є ефективне вкладення (інвестування) капіталу з метою його збільшення [5].

Важливо пам'ятати, що економічна природа інвестицій обумовлена закономірностями процесу розширеного відтворення і полягає у використанні частини додаткового суспільного продукту для збільшення кількості та якості всіх елементів системи продуктивних сил суспільства. Джерело інвестицій – фонд накопичення або частина національного доходу, що спрямовується на збільшення і розвиток засобів виробництва, і фонд відшкодування, що використовується для відновлення зношених засобів виробництва у вигляді амортизаційних відрахувань. Розглядаючи питання збільшення обсягів інвестицій, джерел їх формування необхідно проводити аналітичну роботу. Зокрема слід застосовувати аналіз корисності і витрат. Це визначення цілого комплексу методів оцінки і підходів, що можуть бути застосовані та використані керівниками державного сектору в оцінці державних інвестиційних проектів, або в прийнятті політичних рішень щодо того, які мають або не мають суттєву економічну вагомість субсидії, у визначенні інвестиційних проектів приватного сектору (що в протилежному випадку можуть бути не здійснені).

У процесі таких аналітичних робіт здійснюють аналіз доцільності капіталовкладень – як комплексу методів, що використовують фінансові керівники підприємств у приватному секторі для оцінки запропонованих інвестиційних проектів (що здебільшого включають придбання основного капіталу). При цьому методи і критерії, що застосовуються при аналізі ефективності капіталовкладень, і з погляду методології з тими самими, що й при аналізі корисності і витрат [1].

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в Україні залишається питанням стратегічної важливості, від реалізації якого залежать соціально-економічна динаміка, ефективність залучення до світового поділу праці, можливості модернізації на цій основі національної економіки тощо.

Проблемі покращення інвестиційного клімату на державному рівні увага приділяється ще з 1991 року. А з цією метою в Україні створено правове поле для здійснення інвестиційної діяльності. Зокрема, ця сфера діяльності регулюються низкою ЗУ ("Про інвестиційну діяльність", "Про режим іноземного інвестування" тощо). Випущено понад 10 указів Президента. Видаються також постанови та розпорядження КМУ. Згідно цих нормативно-правових актів, в Україні передбачено рівні права і гарантії захисту інвестицій для всіх суб'єктів інвестиційної діяльності. Водночас на захист іноземних інвестицій та формування рамкових умов для міжнародної інвестиційної діяльності додатково спрямовано ратифікацію Вашингтонської Конвенції про порядок вирішення інвестиційних суперечок між державами та іноземними особами та угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій, які підписані з 70 країнами світу [6].

Між тим, попри суттєві зусилля у формуванні відповідних організаційно-економічних та правових заasad зміцнення інвестиційного клімату, міжнародними експертами відзначається зниження інвестиційної привабливості України. Так, за версією Economist Intelligence Unit (EIU), Україна за показниками якості бізнес-середовища посідає 75 місце серед 82 країн. Попри прогнози цієї організації щодо певного зростання рейтингу протягом 2007–2011 рр. (на 5 позицій), Україна й надалі суттєво відставатиме від ключових конкурентів за іноземні інвестиції на світовому ринку.

Перебіг сучасних політичних процесів та практична реалізація встановлених цілей та пріоритетів поліпшення інвестиційного клімату в Україні, переважно негативно впливають на інвестиційний клімат й, зокрема, міжнародну інвестиційну привабливість України, підвищують ризики для інвесторів, зумовлюючи тим самим втрати в конкурентній боротьбі за світові інвестиційні ресурси.

Приріст прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну в 2006 році (без нерозподілених за видами економічної діяльності та надходжень від приватизації), за попередніми даними Держкомстату, склав 3966,5 млн дол. США, що в 2,1 разу більше остаточного показника 2005 році. Разом із тим, суттєвим проривом у підвищенні конкурентоспроможності національної економіки таке надходження прямих іноземних інвестицій назвати не можна, оскільки 64,3 % прямих іноземних інвестицій надійшли в фінансову діяльність, операції з нерухомістю та торгівлю, в той час як частка промисловості в прямих іноземних інвестицій 2006 року (без надходжень від приватизації) зменшилася до 20,9 % проти 33,9 % рік тому. При цьому надалі, за незмінних умов, немає підстав прогнозувати помітного збільшення припливу прямих іноземних інвестицій в Україну. По-перше, традиційно, значна частка прямих іноземних інвестицій в країні регіону надходить в енергетичний сектор (який є найбільш інвестиційно привабливим в Азербайджані, Росії, Казахстані), у якому Україна об'єктивно не має значних переваг. По-друге, в Україні скорочуватиметься потенціал такого джерела залучення прямих іноземних інвестицій як приватизація. Відтак потенційні обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну, за нашими оцінками знаходиться у найближчі 5 років на рівні 4–6 млрд дол. на рік, що не відповідає інвестиційним потребам національної економіки. Так, Україна потребує нових механізмів залучення прямих іноземних інвестицій та суттєвого поліпшення інвестиційного клімату.

Натомість в Україні дедалі більше дається взнаки нечіткість інвестиційної стратегії, а непрозорість процесу обговорення та формування інвестиційних та інноваційних пріоритетів розвитку національної економіки перешкоджає виробленню обґрунтованих цілей та напрямів цієї політики, послаблює суспільну легітимність урядової політики у цій сфері. У суспільстві, а також серед економічної еліти, вже назріло розуміння того,

що без докорінних змін практики впровадження та механізмів реалізації декларованих у національному законодавстві норм забезпечення інвестиційного клімату Україна буде позбавлена гідних перспектив у міжнародному поділі праці [4].

Існуючі в Україні перешкоди реалізації пріоритетів формування інвестиційного клімату мають системний характер і охоплюють правову, економічну, науково-технологічну та фінансову складові.

Ключовими характерними особливостями, які стримують поліпшення інвестиційного клімату, є:

1. Відсутність в Україні сталої стратегії та відповідного національного плану дій, який є прийнятним та наслідуються усіма політичними “командами” і орієнтований на забезпечення усім суб’єктам економічних відносин рівних економічних прав та обов’язків у здійсненні фінансово-економічної діяльності. Суттєвою вадою розбудови сприятливого інвестиційного клімату є фокусування політики переважно на розвитку великого бізнесу і відставання у здійсненні регуляторної реформи, що гальмує розвиток підприємницького середовища в країні.

Зосередження заходів державних стратегій і програм на розподілі державних коштів чи наданні преференцій окремим групам господарюючих суб’єктів призвело до викривлення конкурентних можливостей на національному ринку та непрозорості в сфері розподілу ресурсів, не дозволило сформувати на державному рівні єдине нормативно-правове поле реалізації економічної діяльності, яке у кінцевому підсумку і формує високо мотиваційний інвестиційний клімат, привабливий для вітчизняних та іноземних інвесторів. Важливим негативним наслідком створення “інвестиційного клімату для обраних” стала втрата довіри суспільства до влади.

Зміни, які сталися внаслідок політичної реформи, не сприяли підвищенню впевненості суспільства в наступності економічного курсу, зокрема – ключових його складових – політики щодо захисту прав приватної власності, ринку землі, механізмів ПДВ, стабільності курсу національної валюти, напрямів зовнішньоекономічної інтеграції тощо.

2. Обмеженість потенціалу залучення ПІІ в Україну через приватизацію державних підприємств. Попри існування певної кількості державних підприємств, під які можна залучати інвестиції, перспектива розвитку цього джерела залучення інвестицій є обмеженою вже у короткостроковому періоді. Подальше залучення ПІІ в економіку України залежатиме від оперативності усунення невиправданих витрат, ризиків і бар’єрів для конкуренції, які стимулюють інвесторів здійснювати інвестиції. Малоперспективними є також сподівання виграти в конкуренції за залучення інвестицій на основі низької вартості трудових ресурсів, оскільки цей чинник дозволяє залучати інвестиції лише в сировинні та низькотехнологічні сектори економіки.

3. Переобтяженість регуляторними нормами та складність податкової системи. Так, за даними Світового Банку, Україна за рівнем якості середовища для здійснення господарської діяльності посідає 128 місце з 175 країн, поступаючись всім країнам Центрально-Східної Європи, та навіть більшості пострадянських країн, таким як Вірменія (34), Грузія (37), Казахстан (63), Киргизстан (90), Росія (96), Азербайджан (99), Молдова (103) [5].

В Україні нараховується 98 видів податкових платежів, на опрацювання та сплату яких компанії витрачають 2185 годин робочого часу щороку. При цьому підприємство має заповнити 92 сторінки податкових декларацій, тоді як середній в світі показник становить 35 сторінок. Між тим, наприклад, в Естонії підприємства сплачують 11 видів податків, на які витрачається лише 104 години, в Болгарії – відповідно 27 і 616, Польщі – 43 і 175, Казахстані – 34 і 156. Фактично податкова система України є однією з найбільш ускладнених та громіздких серед країн Центрально-Східної Європи, для яких ці показники складають 50 і 423 відповідно. За даним критерієм вона значно поступається країнам ЄС-25 (найбільша кількість податків в Польщі – 43, Словенії – 34).

4. Суттєве податкове навантаження. Ставка податку на прибуток в Україні (25 %) є вищою, ніж у багатьох країнах Центрально-Східної Європи, проте, зважаючи на високу порівняно з країнами ЄС прибутковість вкладення капіталу, ця різниця не є значною перешкодою для інвестицій. Водночас стримуючим чинником для поліпшення інвестиційного клімату є механізм адміністрування податків, зборів та обов’язкових платежів, а також непрогнозованість дій уряду щодо встановлення та адміністрування інших податків та податкових платежів;

5. Недієздатність механізмів забезпечення ринкових прав і свобод інвесторів, а також низький рівень захисту інвесторів. Значним є відставання за цими показниками України від “країн-еталонів” ОЕСР, з розвиненим корпоративним законодавством та менеджментом. Зокрема, найбільше відставання спостерігається за критерієм розкриття інформації, що ускладнює прихід на український ринок іноземних інвесторів, а також підвищує ризики придбання пакетів акцій, які не є контрольними, внаслідок зростання витрат на вивчення потенційних партнерів та загроз втрати оперативного управління інвестиціями.

Попри наявність важливих передумов, зокрема макроекономічної стабільності, значного прориву у лібералізації підприємницької діяльності, лібералізації зовнішньої торгівлі, міжнародного руху капіталу та оздоровленні фінансового сектору, в Україні зберігаються такі системні загрози для інвесторів як: політична нестабільність, нестабільне й непередбачуване правове поле, вади системи державного правочинства (зокрема, у сферах захисту прав власників та загрозливого поширення “рейдерства”, дисципліни виконання законодавчих актів), високий рівень корупції, тінізація економіки.

Негативну роль відіграє пасивність держави у забезпеченні інституційного поля для поліпшення інвестиційного клімату через моніторинг та контроль за дотриманням прийнятих норм законодавства. За рейтингом захищеності прав власності, складеним Property Rights Alliance, Україна серед 70 найбільших країн світу посіла 58 місце і поступається всім країнам Центрально-Східної Європи, зокрема, за такими критеріями, як незалежність судів, довіра населення до судів, корупція, захист прав інтелектуальної власності, авторських прав.

Недосконалість судової системи України де-факто використовується окремими бізнесменами як додаткова конкурентна перевага, що призводить до зниження рівня конкуренції та перенесення її у позаекономічну сферу.

6. Низький рівень ефективності законодавства з питань корпоративного управління, що обумовлює виникнення конфліктів та протистоянь із залученням силових органів, блокування діяльності підприємств, нагнітання соціальної напруженості. Зокрема, найгострішими проблемами є непрозорість системи реєстрації та можливість викривлення відомостей про акціонерів, розмивання капіталу внаслідок додаткових емісій акцій, блокування проведення зборів акціонерів. Неврегульованим залишається питання прав міноритарних акціонерів, що знижує гарантії захисту прав власників та значно підвищує ризики інвестицій в економіку України.

7. Негативний міжнародний імідж України, який склався внаслідок відсутності масових “успішних” інвестиційних історій, які б могли слугувати засобом реклами національного інвестиційного клімату; низький рівень підготовки суб’єктів національної економіки до формування інвестиційних пропозицій; значні диспропорції регіонального та галузевого розвитку, що обумовлюють концентрацію інвестицій у вузьких сегментах ринків та територій; застарілість інфраструктури тощо [5].

Виходячи з зазначеного, необхідними завданнями політики є ревізія існуючої системи формування та підтримання інвестиційного клімату України, стратегічний аналіз пріоритетів розвитку економіки, а також ідентифікація чинників, які обумовлюють неефективність нормативно-правових актів, що приймаються з метою сприятливого інвестиційного клімату. Враховуючи ці обставини і усвідомлюючи важливість поліпшення інвестиційного клімату в Україні, головним завданням на короткострокову перспективу є підготовка необхідної правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення інвестиційного клімату та формування основи збереження та нарощування конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Для цього необхідно здійснити низку першочергових заходів з послідовної деполітизації економіки, формування єдиних стратегічних цілей та послідовності економічних реформ, незмінних за приходу до влади будь-яких політичних команд, забезпечення незмінності та гарантованості захисту ринкових прав і свобод інвестора. Зокрема:

1. Підготувати план дій щодо забезпечення сприятливого інвестиційного клімату у межах проголошених пріоритетів соціально-економічного розвитку, залучити до його розробки та обговорення широке коло експертів, науковців, представників органів державної влади та бізнесу.

2. Розробити регіональні плани підвищення інвестиційної привабливості областей з урахуванням особливостей їх поточних рейтингів інвестиційної привабливості, забезпечити державний моніторинг їх виконання як одного з критеріїв успішності діяльності місцевих державних адміністрацій.

3. Поширити реалізацію обласними державними адміністраціями навчальних програм серед бізнесменів з підготовки інвестиційних пропозицій, складання інвестиційних бізнес-планів, юридичного супроводу інвестиційних проектів, управління інвестиційними проектами. Передбачити механізми надання державою послуг щодо підвищення кваліфікації та атестації фахівців у сфері інвестиційної діяльності.

4. Суттєво розширити спектр заходів конкурентної політики, зокрема – щодо запобігання антиконкурентним діям національних та іноземних інвесторів на українському ринку, удосконалити методики та критерії виявлення проявів недобросовісної конкуренції з урахуванням реалій сучасної української економіки (останній указ Президента “Про основні напрями конкурентної політики на 2002–2004 рр.” був прийнятий 19.02.2003 р.).

5. Підготувати перелік заходів щодо посилення відповідальності представників органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування за вчинення корупційних та інших дискримінаційних дій щодо інвесторів.

6. Поширити практику укладання прозорих угод між інвесторами та владою щодо взаємних зобов’язань у сфері конкурентної поведінки бізнесу та конкурентної політики держави на певних ринках на визначений середньо- і довгостроковий період часу.

7. Сформувати на основі спільної розробки Міністерства фінансів, Міністерства економіки, Міністерства транспорту і зв’язку, Міністерства промислової політики, Міністерства палива та енергетики, а також галузевих об’єднань підприємців довгострокову програму державного та змішаного інвестування в розвиток телекомунікаційної, транспортної та енергетичної інфраструктури [3].

Висновок. Ефективне управління інвестиційними процесами, їх раціональний розподіл поміж сферами виробництва – один з найважливіших факторів економічної стабілізації виробництва та виходу із кризового становища багатьох промислових підприємств, а надалі – забезпечення економічного росту та структурної трансформації економіки України. Стабілізація фінансової системи, зведення інфляції до мінімуму, реформування народного господарства країни являються основними передумовами покращання інвестиційного клімату країни. Інвестиційна стратегія повинна бути орієнтована на задоволення потреб тих галузей, які доповнюють і обслуговують основне виробництво.

Література

1. Абрамович Г. В. Напрями активізації державної політики щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України / Г. В. Абрамович // Інвестиції : практика та досвід. – 2007. – № 1. – С. 16.
2. Кришан О. Ф. Деякі аспекти формування інвестиційної політики підприємства : Монографія / О. Ф. Кришан // Дніпропетровський ун-т економіки та права. – К., 2007. – 258 с.

3. Матвієнко П. В. Покращення інвестиційного клімату – пріоритетне завдання державного управління / П. В. Матвієнко // Інвестиції : практика та досвід. – 2007. – № 1. – С. 10.
4. Мойсеєнко І. П. Інвестування / І. П. Мойсеєнко. – К. : Знання. – 2006. – 490 с.
5. Правик Ю. М. Стратегічні напрямки залучення і використання іноземних інвестицій / Ю. М. Правик // Інвестиції : практика та досвід. – 2006. – № 18. – С. 26.
6. Романюк Т. Ф. Економічна сутність інвестицій / Т. Ф. Романюк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 8. – С. 25.
7. Урядовий портал. Інформація щодо інвестиційного клімату України. – 2007. – № 5. – С. 296.
8. Плішка Т. П. Капітальні інвестиції в Хмельницькій області за 2007–2008 роки / Т. П. Плішка // Наука й економіка. – 2009. – № 3(15). – Т. 1. – С. 266.

УДК 65.012.34

О. І. ЧОРНОУС

Донецька академія автомобільного транспорту

ЛОГІКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ АВТОТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ РЕГІОНУ

Розглянуто і узагальнено поняття стійкого функціонування автотранспортної системи регіону як такого стану, при якому перехід до бажаного здійснюється без виходу за межі заданої траєкторії його зміни. Класифіковано методи забезпечення стійкого функціонування автотранспортної системи регіону на основі виділення ознаки регулюючого впливу, до яких віднесено організаційні, економічні, соціально-трудова, синергетичні.

The author considers and generalizes the notions of sustainable functioning of road transport system in the region as a situation in which the transition to the desired output is carried out within the bounds of specified trajectory of its changes. The paper includes classification of methods of ensuring the sustainable functioning of road transport system of region on the base of allocation of regulatory impact features, which is classified as organizational, economic, social, labour, and synergetic.

Ринкові принципи господарювання, мінлива економічна ситуація й недосконала нормативно-правова база призвели до дисбалансу параметрів функціонування автотранспортної системи. Крім того, нераціональна структура ринку автотранспортних послуг спричинила посилення конкурентної боротьби серед комерційних автоперевізників. На сьогоднішній день має місце невідповідність кількості та якості пропозицій автотранспортних послуг платоспроможному попиту, результатом чого стає негативний фінансовий результат діяльності комерційних автоперевізників, через що місцеві бюджети недоотримують значні кошти. Таким чином, функціонування автотранспортної системи регіону характеризується нестійким характером. Виходячи з цього, існує необхідність у пізнанні глибини процесів і явищ, що відбуваються, чого без відповідної інформації, а також її оцінки досягти неможливо.

Для забезпечення стійкого функціонування автотранспортної системи у різний час були прийняті: ЗУ “Про автомобільний транспорт”, “Про страхування”, “Про ліцензування деяких видів господарчої діяльності”, “Про податок з власників автотранспорту”, наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва і Міністерства транспорту України № 6/18 “Про затвердження Ліцензійних умов здійснення господарчої діяльності з надання послуг по перевезенню пасажирів і вантажів автомобільним транспортом”. У цих нормативно-правових актах використовують якісні обмеження при ліцензуванні діяльності перевізників, до яких належать: рівень кваліфікації водіїв і управлінського персоналу, своєчасне проходження технічного обслуговування автотранспортних засобів, місцерозташування автотранспортних засобів, обов’язкове страхування. Однак в них не знайшлося місця таким характеристикам, як ділова репутація і оцінка фінансової стійкості і ліквідності, які б дозволяли при ліцензуванні діяльності комерційних автоперевізників упорядковувати кількість учасників і передбачати кінцеві результати їх діяльності. У зв’язку з цим виникла необхідність у забезпеченні стійкого функціонування автотранспортної системи за допомогою відповідних методів.

Серед вітчизняних і іноземних вчених, які займаються проблемами стійкого функціонування різних систем, слід назвати таких, як Ю. Бицюра [1], В. Василенко [2–4], П. Гудзь [5, 6], Б. Данилишин [7], Г. Дейлі [8], Б. Кліяненко [9], Л. Міротін [10], А. Філіпенко [11], Є. Шубравська [12]. Аналіз досліджень, присвячених проблемам функціонування різних систем в умовах динамічної і нестабільної зовнішньої і внутрішньої середовища дозволяє сформулювати поняття “стійкість функціонування АТСР”. Під стійким функціонуванням будь-якої економічної системи (в т. ч. і АТСР) слід розуміти такий її стан, при якому перехід до бажаного стану здійснюється без виходу за межі заданої траєкторії його зміни під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників.

Метою дослідження є уточнення класифікації методів забезпечення стійкого функціонування автотранспортної системи регіону за ознакою регулюючого впливу і відповідно до цього формування цілей і стратегії розвитку автотранспортної галузі.